

PÉNTEK.

- Vihar tombol a mérhetetlen tengeren.
- A tajtékos habok egetverően rohannak tova és sustorogva gyüremlenek meg a szirtes partokon.
- Egyik vizhullám a másikat öli el. Felettünk süvit át a kegyetlen szél.
- A kis sziget gyámoltalanul nyugszik megrázott fáival az elemek harca közepett. Fekete földje dacosan villan meg a menny tüzének haragos fény-szórásánál.
- S ez a feketeség az erő. Az erő mindenek felett.
- A föld!
- Robinson belebámul a fürgetegbe.
- Hiába minden erőlködés. Csak a belső hatalom, a Mindennek megmozgatója.
- A valódi elemek kohója maga az ember.
- Kohója. Befogadója. Szülője.
- Itt teremnek meg, itt nőnek nagyra . . .
- Karját-karba fonva áll, ajkán a mindenben kétkedő mogorvasággal. Rettegtető szemei tűzparázsokként villognak a homlokra vágott egyes hajtincs alatt.
- S födetlen fővel neveti, harsányan kacagja most az elemek félelmetesnek látszó harcát.
- Mi ez? Semmi.
- Ilyesféleképen ő is átkorbácsolt egy félvilágon. S térdre buktak előtte a gyávák. Ő is volt ura ez erőnek!
- Dörmögtek az ágyuk, söprött az áradat, folyt a vér. Remegett és sírt minden élő.
- S most a félvilág rettegett ura, raboroszlánként küzd ketrecében önmagával. Önmagát győzi, ha győzi.
- A Robinson . . . a francia Robinson . . .
- A fehér Péntek csodálkozva hallgatja szaggatott szavát. Lábait fázósan vonja maga alá. Mástól nem, csak a vihartól fél.
- Alatta az anya: a biztos föld! Mellette testvérei: a zöldelő növényzet.
- Ezek tépődnek most, összesugnak-búgnak. De ha vége a viharnak, elnyugszanak. És ismét kisüt a verőfényes nap.
- Látván arcán a reményt, Robinson szól:
- „Ez a zaj megnyugszik; de az, amely benn a szívben van, nem pihen soha . . .
- S a gyámoltalan Péntek felnevet. Nem hiszi el.
- Hát minek a szerelem? Hol terem?
- Szegény boldog, még nem ismeri az asszonyt!
- A fekete föld ha megmozdul, előnti lábáját s höm-

- pölyögve zúdul országról-országra, világból-világba. S mindenütt hallatszik: veszély! veszély! Az érzelmek úgy. Ha föloldódnak rohanvást-rohannak. Fejveszetten bukik utánna mindaz, kinek ember a neve.
- Van, ki oldja az érzelmeket, van, aki merészebben játszik a mindenható erővel, aki bátran rombol, aki megrázza a mozdulatlant . . . ez az asszony!
- S monda a hihetetlen Péntek:
- „Szeretném ismerni az asszonyt, akinek nő a neve.“
- Robinson megmutatja neki . . .

□ □

- Haladnak a világon. Robinson piros palástja, mint Mefisztó köpenye, lebernyézik az önbizott Péntek mögött.
- Csattog ide-oda, a csendes esti szélben. Hol vigyorog, hol biztatgat.
- S látnak az út melletti réten egy libákat őrző gyermekleányt. Kukoricaszárból van ostorkája. Avval legyezget maga körül. Dalos ajka rózsapiros.
- Aztán lehajtja gágogó seregét. Le a patakhöz itatásra. Rá-rá is csap egyikre-másikra. A gunár pisszeg, a leányka hessegeti. Bátran, félelmetlenül.
- „Eredj már no, te cudar!“
- Miközben szól, kiragyog fehér fogsora pici szájából. Gömbölyü ajka kacéran nevet hozzá.
- „Hát ez az asszony, akinek nő a neve?“
- „Ez még csak azzá lesz!“
- Aztán indulnak odébb.
- Látnak egy ispotály mellett siránkozó nőt. Kinek a homlokán az idő százszoros ráncot vont.
- Egyetlen fiát amputálták. Belehalt. Minek is élni neki? Megharcolta a nagy háborút. Lefagyott a távoli jégmezőkön minden végtagja. Haza hozták mint béna harcost. Véletlenül.
- Otthoni hantokban nyugodhatik. Mi kell neki több.
- S az anyja most siratja.
- A fájdalom elrutítja szintelen, kifejezésnélküli ábrázatát. A kesergés legyengíti; nincsen jártányi ereje.
- Remeg és jajgat. Fiát és nem a veszett dicsőséget siratja.
- Pedig régen ő is együtt énekelte a szabadság mámorító dalát.
- „Hát ez az asszony, akinek nő a neve?“
- Robinson búsan szól:
- „Ez nem az. Ez már volt. Asszony, de régen!“
- S haladnak tovább.

□ Átfutnak híres harcmeszköket. Áldásos, buja földet, melyeket a szép folyó vize öntöz.

□ Közben a vetés; közötté az indás szőlő, amint eperfákra felkapaszkodik. Nem látnak tovább, alig száz lépésre.

□ De minden beszél itt. Beszéli egy katona dicsőségét, könyörtelen haragját, nyugtalan szívdobbanását . . .

□ S egy hintó közeledik a francia határ felé. Vágtatva már. Szakad a paripákról a hab s inaik remegnek.

□ De remeg a kocsis, remeg a kíséret, remeg maga a parancsoló is. Három napig haladtak így: nyugtalanul, szakadatlanul.

□ Mig ott tulról, a hegyek mentén emberhalált szórnak a gyilkos fegyverek. Parancsra szólnak, félve szólnak. Nem is tudják, hogy a vezér szökik . . .

□ Szökik. De visszatér, ha az erő így akarja. S lesz kegyelem, vagy balsors, Ezrek halála, vagy halálos csend.

□ Amint a hintó megáll, kiszáll és térdre rogy a parancsoló. Senkisérem remeg már, csak ő . . .

□ (Látod Péntek! látod!?)

□ Előtte áll egy jelenés: gyenge arcán az erő, tüznyilaló kegyetlen szemében a boldogság, könyörtelen szívében a szánalom, rideg lényében az elragadó szerelem, a könyörülő szerelem, a szánalmas szerelem! És büvköre az ész . . .

□ Aki sohasem remeg máskor, aki előtt milliók rétegnek, most gyenge gyermek, idomítható viasz.

□ Aztán egy pillantás. Egy halk szó, mely túlharsozja az elemek zúgását. És megmozdul a föld.

□ Egy órai boldogságért, egy mosolyért, egy szóért feljajdulnak százan és ezren.

□ A föld fölissza a vért . . . és megbosszulja, hogy nyugalmában zavarták.

□ A jelenés pedig büszke, parancsoló mosollyal tekint le az esdeklő királyokra. Arcában az erő, szavában a hatalom, hisz őt uralja a Mindennek embere . . .

□ Mi hozzá képest a természeti elemek gyenge lármája?

□ Péntek rettegve kérdi:

□ „Ki ő?”

□ A lelkesedés felviharzik Robinson szemében, keble zihál, lényé remeg s csak nyögve beszél a szót:

□ „Ez ő! Az asszony, akinek nő a neve!”

□ Halkan gagyogja a hitetlen s ajkán elhal a nevetés, a kételkedő mosoly:

□ „Most már hiszek.”

□ □

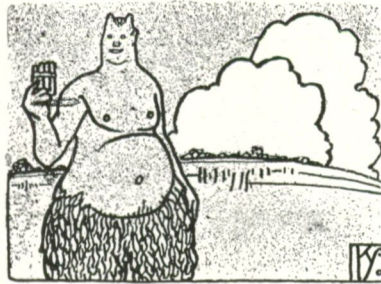
□ Robinson már nem áll. Karja kifüzdődik a másiktól. Megroskad, megtérdel. Kitor a vihar, a belső elemek harca. Mert egy név nyilalik búsongó emlékébe:

□ „Bauharnais.”

□ A föld megindul. S a Mindennek rokkant parancsolója, azt teszi, amit soha – könnyezik.

□ Vihar tombolja át, keresztül-kasul az elhagyott apró szigetet.

GYÓRY JENŐ.

Kónya Sándor rajza

Alkony.

Nincs az alkonyban semmi, semmi szép,
A halál-tusában nincs gyönyör.
(Ha száll az alkony, úgy érzem,
A halál gyöfőr.)

Bibor-mosolya a halottaké.
Nincs benne szép semmi, semmi.
(Ha száll az alkony, úgy érzem,
Hogy el kell menni.)

. . . Valamikor tán szép volt az alkony;
Amíg lelkemben élt a remény.
(Ha száll az alkony, csak azt tudom:
Az Éj száll felém.)

Nagy Dezső.